

LIÊN HIỆP QUỐC

50 NĂM THÀNH LẬP VÀ PHÁT TRIỂN

I. NHỮNG NÉT CHÍNH

- Tên gọi: Liên Hiệp Quốc, tiếng Anh: United Nations Organization
- Ngày thành lập: 24.10.1945
- Trụ sở chính: New York, Hoa Kỳ. Ngoài ra LHQ còn có hai trụ sở khác đặt tại Geneva (Thụy Sĩ) và Vienna, Áo.
- Số nước thành viên hiện nay: 185

II. TÔN CHỈ, MỤC ĐÍCH

1. Duy trì hòa bình, an ninh quốc tế, thông qua những biện pháp tập thể hữu hiệu ngăn ngừa và loại bỏ những mối đe dọa đối với hòa bình, những hành động xâm lược, phá hoại hòa bình và giải quyết hòa bình các tranh chấp quốc tế, phù hợp với các nguyên tắc công lý và luật pháp quốc tế.

2. Xây dựng quan hệ hữu nghị giữa các quốc gia trên nguyên tắc tôn trọng quyền bình đẳng giữa các quốc gia, quyền tự quyết của các dân tộc, và áp dụng các biện pháp thích hợp để củng cố hòa bình thế giới.

3. Thực hiện hợp tác quốc tế để giải quyết những vấn đề kinh tế, xã hội, văn hóa hoặc nhân đạo, thúc đẩy và khuyến khích tôn trọng quyền con người và quyền tự do cơ bản cho tất cả mọi người, không phân biệt chủng tộc, giới tính, tôn giáo hay ngôn ngữ.

4. Là trung tâm phối hợp những nỗ lực của các quốc gia vì những mục tiêu trên (theo chương I của Hiến chương).

Liên Hiệp Quốc hoạt động trên cơ sở các nguyên tắc: bình đẳng chủ quyền giữa các nước thành viên; không sử dụng vũ lực và không can thiệp vào công việc nội bộ của các nước; tôn trọng độc lập, toàn vẹn lãnh thổ và giải quyết hòa bình các tranh chấp quốc tế.

III. CƠ CẤU TỔ CHỨC

Các cơ quan chính của Liên hiệp

quốc gồm:

1. Đại hội đồng

Gồm tất cả các nước thành viên có quyền hạn ngang nhau trong việc quyết định các vấn đề được xem xét tại ĐHĐ. Các quyết định được thông qua theo nguyên tắc đa số.

Chức năng, quyền hạn: bàn bạc và khuyến nghị về tất cả các vấn đề thuộc phạm vi Hiến chương, kiến nghị các biện pháp hòa bình giải quyết mọi tình hình có thể làm nguy hại đến quan hệ hữu nghị các quốc gia. Lưu ý Hội đồng bảo an LHQ về những tình hình có nguy hại tới hòa bình và an ninh quốc tế. Xem xét các báo cáo của các cơ quan thuộc LHQ. Bầu 10 thành viên không thường trực của Hội đồng bảo an, 54 thành viên của Hội đồng kinh tế - xã hội (ECOSOC), các thành viên của Tòa án quốc tế, cử Tổng thư ký LHQ theo đề nghị của Hội đồng bảo an. Thông qua ngân sách các hoạt động của LHQ và mức đóng góp của các thành viên.

Những vấn đề quan trọng thực chất được bỏ phiếu thông qua bằng đa số 2/3 số nước thành viên có mặt tham gia bỏ phiếu, các vấn đề khác thông qua bằng quá bán thường.

Họp thường kỳ hàng năm bắt đầu vào ngày thứ ba tuần thứ 3 tháng 9 cho đến giữa tháng 12. ĐHĐ/LHQ có thể họp các khóa đặc biệt hoặc đặc biệt khẩn cấp nếu HĐBA/LHQ hoặc đa số các nước thành viên yêu cầu.

ĐHĐ/LHQ, gồm có 6 ủy ban chính sau:

- UB 1: Giải trừ quân bị và an ninh quốc tế
- UB 2: Kinh tế tài chính
- UB 3: Văn hóa, xã hội và nhân đạo
- UB 4: Chính trị đặc biệt và phi thực dân hóa
- UB 5: Hành chánh, ngân sách
- UB 6: Luật pháp quốc tế.

2. Hội đồng bảo an

Gồm 5 thành viên thường trực là Hoa Kỳ, Nga, Trung Quốc, Anh, Pháp và 10 thành viên không thường trực được ĐHĐ/LHQ bầu theo nhiệm kỳ 2 năm và không được tái ứng cử ngay.

Là cơ quan duy nhất có quyền ra quyết định có tính chất ràng buộc và cưỡng chế đối với các nước thành viên LHQ. Các quyết định thực chất của HĐBA/LHQ được thông qua với ít nhất 9 phiếu thuận và không có phiếu chống của bất kỳ thành viên thường trực nào của HĐBA (nếu một nước ủy viên thường trực HĐBA bỏ phiếu chống thì quyết định không được thông qua - đây gọi là quyền của nước ủy viên thường trực HĐBA). Hội đồng bảo an hoạt động theo cơ chế thường xuyên.

3. Hội đồng kinh tế - xã hội

Hội đồng có 54 nước thành viên được bầu tại ĐHĐ/LHQ theo nhiệm kỳ 3 năm.

Nhiệm vụ chính là đưa ra những kiến nghị và sáng kiến liên quan đến hợp tác phát triển quốc tế, thương mại, công nghiệp hóa, nhân quyền, vai trò phụ nữ, dân số, phúc lợi xã hội, giáo dục, y tế, khoa học kỹ thuật, ngăn ngừa tội phạm, kiểm soát ma túy và những vấn đề kinh tế - xã hội khác.

Các quyết định và nghị quyết được thông qua bằng bỏ phiếu quá bán thường. Hội đồng hàng năm họp 2 kỳ, mỗi kỳ một tháng ở New York và Geneva.

4. Hội đồng quản thác

Hội đồng chịu trách nhiệm giám sát các lãnh thổ thuộc hệ thống ủy thác quốc tế. Thành viên là các thành viên thường trực HĐBA/LHQ, riêng Trung Quốc từ chối không tham gia vào các nước được giao trách nhiệm quản thác các lãnh thổ trên.

5. Tòa án quốc tế

Tòa án quốc tế có trụ sở tại La Hay, Hà Lan, là cơ quan tư pháp chính của Liên Hiệp Quốc. Chức năng chính của Tòa án là thực hiện tài phán và cố vấn về các vấn đề có liên quan đến công pháp quốc tế khi các thành viên Liên Hiệp Quốc đưa ra theo quy định của Hiến chương Liên Hiệp Quốc.

Tòa án quốc tế gồm 15 thẩm phán do ĐHDBA/LHQ và ĐHĐ/LHQ độc lập bầu ra với nhiệm kỳ 9 năm từ những ứng cử viên của các nước thành viên.

6. Tổng thư ký và ban thư ký LHQ

Ban thư ký gồm một đội ngũ chuyên gia quốc tế làm việc tại trụ sở của Liên Hiệp Quốc và trên thực địa, thực thi công việc hàng ngày phục vụ cho hoạt động của tất cả các cơ quan chức năng của LHQ theo những chương trình và những chính sách được LHQ đưa ra.

Người đứng đầu Ban thư ký là Tổng thư ký, có nhiệm kỳ 5 năm do ĐHĐ/LHQ bầu ra với sự giới thiệu của HDBA/LHQ và có thể được tái cử ngay sau đó. Chức năng của Tổng thư ký LHQ bao gồm: phụ trách ban thư ký LHQ, tiến hành các công việc do HDBA, ĐHĐ và các cơ quan chức năng khác của LHQ giao phó, thực hiện vai trò trung gian hòa giải trong các tranh chấp giữa các quốc gia, và có quyền lưu ý HDBA/LHQ những vấn đề có thể đe dọa hòa bình và an ninh quốc tế.

Các Tổng thư ký LHQ trong thời gian từ khi LHQ ra đời đến nay gồm có: Trygve Lie, người Na-uy (1945 - 1953); Dag Hammarskjöld, Thụy Điển (1953 - 1961); U Thant, Miến Điện (1961 - 1972); Kurt Waldheim, Áo (1972 - 1981); Javier Pérez de Cuellar, Peru (1981 - 1992); và Boutros Boutros Ghali, Ai Cập, từ 1992 đến nay.

7. Các cơ quan chuyên môn

Các cơ quan chuyên môn của LHQ là những cơ quan liên chính phủ, độc lập có quan hệ với LHQ thông qua những thỏa thuận riêng, các cơ quan này có quy định về thành viên, ngân sách, ban thư ký, cơ quan xây dựng và thực hiện chính sách riêng và hoạt động phối hợp với các cơ quan của LHQ thông qua cơ chế của Hội đồng kinh tế- xã hội. Các quốc gia kể cả nước không phải là thành viên của LHQ có thể trở thành thành viên của các tổ chức này nếu tham gia ký Điều lệ thành lập các tổ chức này.

- + Cơ quan nguyên tử năng quốc tế (IAEA)
- + Tổ chức lao động quốc tế (ILO)
- + Tổ chức Nông - lương (FAO)
- + Tổ chức văn hóa, khoa học và giáo dục LHQ (UNESCO)
- + Tổ chức y tế thế giới (WHO)

- + Ngân hàng thế giới (WB)
- + Quỹ tiền tệ thế giới (IMF)
- + Tổ chức hàng không dân dụng thế giới (ICAO)
- + Liên hiệp bưu chính thế giới (UPU)
- + Liên hiệp viễn thông quốc tế (ITU)
- + Tổ chức thủy văn thế giới (WMO)
- + Tổ chức hàng hải quốc tế (IMO)
- + Tổ chức tài sản trí tuệ thế giới (WIPO)
- + Quỹ phát triển nông nghiệp quốc tế (IFAD)
- + Hiệp định chung về thương mại và thuế quan (GATT)
- + Tổ chức phát triển công nghiệp LHQ (UNIDO)
- + Liên minh viễn thông quốc tế (ITU)
- + Chương trình phát triển của LHQ (UNDP)
- + Quỹ nhi đồng LHQ (UNICEF)
- + Quỹ Liên Hiệp Quốc về hoạt động dân số (UNFPA).

IV. VIỆT NAM VÀ LIÊN HIỆP QUỐC

- Việt nam trở thành thành viên chính thức của Liên Hiệp Quốc ngày 20.9.1977.

- Ta có phái đoàn đại diện thường trực tại New York, Geneva, Vienne và hàng năm có đoàn cấp cao (từ Thứ trưởng trở lên) tham dự khóa họp thường niên ĐHĐ/LHQ và luôn tham gia tích cực vào các công việc chung của ĐHĐ, các Ủy ban chung và các tiểu ban chức năng khác của LHQ mà ta là thành viên. Ngoài ra, ta cũng đã bắt đầu có những bước chuẩn bị để cử người do ta đào tạo vào làm việc tại Ban thư ký LHQ.

- VN đã từng đón 3 Tổng thư ký LHQ thăm VN: Kurt Waldheim, Javier Perez de Cuellar, Boutros Boutros Ghali.

- Từ khi là thành viên LHQ, VN cũng trở thành thành viên của nhiều cơ quan chuyên môn của LHQ. Thông qua các cơ quan chuyên môn, LHQ đã giúp ta nhiều khoản viện trợ không hoàn lại trị giá lên tới khoảng 700 triệu USD về khoa học kỹ thuật, dân số, y tế, giáo dục thủy lợi, nông nghiệp, lâm nghiệp, môi trường...

- Tại VN có các cơ quan đại diện của các cơ quan của LHQ như:

- + Chương trình của LHQ về phát triển (UNDP)
- + Chương trình lương thực thế giới (WFP)
- + Tổ chức nông lương (FAO)
- + Tổ chức phát triển công nghiệp của LHQ (UNIDO)
- + Tổ chức y tế thế giới (WHO)
- + Quỹ tiền tệ thế giới (IMF)
- + Quỹ nhi đồng của LHQ (UNICEF)
- + Quỹ LHQ về hoạt động dân số (UNFPA)

+ Cao ủy LHQ về người tị nạn (UNHCR)

V. ĐÁNH GIÁ CHUNG VỀ LIÊN HIỆP QUỐC

Năm nay, cộng đồng quốc tế kỷ niệm 50 năm thành lập LHQ. Từ 51 nước thành viên ban đầu, LHQ hiện có 185 thành viên với nhiều chế độ chính trị và mức độ phát triển khác nhau từ đủ mọi châu lục trên thế giới. LHQ là tổ chức đa phương toàn cầu lớn và duy nhất có mặt trong mọi hoạt động chính trị, kinh tế và xã hội của thế giới. Trải qua nhiều bước thăng trầm, có lúc hầu như bị tê liệt bởi tác động của cuộc chiến tranh lạnh, và trước những chuyển biến lớn lao và sâu sắc của tình hình kinh tế và chính trị trên phạm vi thế giới của thời kỳ sau chiến tranh lạnh LHQ hiện đang đứng trước những thách thức to lớn và cơ hội mới để đóng một vai trò thực chất trong việc giải quyết các cuộc xung đột quốc tế, thực hiện trợ giúp nhân đạo, giúp đỡ các nước, đặc biệt là các nước đang phát triển thúc đẩy hợp tác quốc tế trong các lĩnh vực phát triển, bảo vệ môi trường, giải quyết các vấn đề cấp bách khác mang tính chất toàn cầu.

Những thách thức to lớn (như hàng loạt các cuộc xung đột phải giải quyết, khó khăn tài chính của bản thân LHQ, thách thức của một loạt vấn đề toàn cầu như tình trạng nghèo đói, môi trường, dân số, ma túy, AIDS...) đòi hỏi tổ chức này phải có những nỗ lực mới, cách tiếp cận mới để có thể đóng được vai trò lớn hơn trong việc đảm đương những trọng trách theo Hiến chương và quyết định của tập thể các nước thành viên.

Để tranh thủ được điều kiện thuận lợi hiện nay cho việc hợp tác quốc tế, vượt qua những thử thách to lớn để giải quyết những vấn đề bức thiết mang tính toàn cầu, LHQ cần và có thể đóng một vai trò quan trọng trong việc làm cầu nối và điều phối sự hợp tác quốc tế giữa các quốc gia với nhau cũng như làm động lực thúc đẩy sự hợp tác quốc gia với các tổ chức quốc tế trên cơ sở tuân thủ triệt để nguyên tắc tôn trọng chủ quyền quốc gia, bình đẳng cùng có lợi, phù hợp với tinh thần HC/LHQ.

Song song với trọng trách duy trì hòa bình và an ninh quốc tế, LHQ cần gia tăng nỗ lực cũng như nguồn tài chính, kỹ thuật cho các hoạt động trợ giúp kinh tế và xã hội ở các nước, đặc biệt dành ưu tiên giúp đỡ cho các nước đang phát triển. Trong bối cảnh đó, "Chương trình nghị sự vì phát triển" do ông TTK LHQ đưa ra gần đây là một bước đi đúng hướng nhằm giúp cho LHQ có thể đóng một vai trò quan trọng hơn trong việc thúc đẩy sự phát triển chung vì sự tiến bộ của toàn thể loài người ■